

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

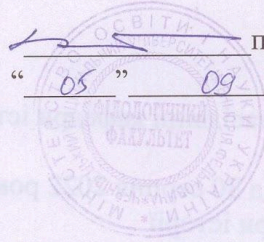
Кафедра історії та культури української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

проф. Бунчук Б. І.

“ 05 ” “ 09 ” 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Слов'янське лінгвокраїнознавство

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Українська мова та література
(назва програми)

Спеціальність 035.01 Філологія (українська мова та література)
(вказати: код, назва)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Філологічний факультет
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

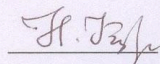
Чернівці 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни „Слов'янське лінгвокраїнознавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література» першого рівня вищої освіти зі спеціальності 035.01 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки, що затверджена Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 6 від 30 червня 2020 р.).

Розробники: д. філол. н., проф. Наталія КОЛЕСНИК
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено на засіданні кафедри історії та культури української мови

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 року
Завідувач кафедри історії
та культури української мови

 . Наталія КОЛЕСНИК

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 2 від 5 вересня 2022 року

Голова методичної ради
філологічного факультету

 . Алла АНТОФІЙЧУК

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Курс „Слов'янське лінгвокраїнознавство” є важливим складником у системі підготовки кваліфікованих фахівців-філологів. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дає змогу підготувати студентів до усвідомленого сприйняття та засвоєння усіх наступних славістичних курсів; актуалізувати відомості з таких шкільних та університетських дисциплін: історії, географії, народознавства, основ економіки (оскільки слов'янські мови є сховищем етнокультурної, історичної та географічної інформації); вступу до слов'янської філології та вступу до мовознавства (щоб могли розкрити сутність культурної семантики мовних знаків, яка формується на основі взаємодії двох різних предметних галузей – мови та культури); дізнатися про історію розвитку слов'ян; їхню символіку, визначних людей та основні риси слов'янських мов; звернути особливу увагу на мовні одиниці, у яких щонайяскравіше відображені національні особливості культури народу - носія мови і середовища його існування; специфічні одиниці мови, що набули символічного, образно-метафоричного та ін. значень у культурі і які зафіксовані в слов'янських ритуалах, звичаях, фразеологізмах, метафорах (для подальшого розуміння етнолінгвістичних дисциплін). Курс поглиблює розуміння важливості мови в організації життєдіяльності суспільства, сприяє розумінню умов та принципів комунікації, зокрема міжкультурної, міжнаціональної.

2. Мета навчальної дисципліни: вивчення взаємозв'язку слов'янських мов з культурою, побутом слов'янських народів; знайомство зі слов'янськими мовами, з одного боку, як складником культури; з іншого – як основним засобом передавання культурної інформації, способом формування особливої картини світу кожної етнічної групи; поглиблення знань здобувачів про самобутність української культури та української мови.

3. Пререквізити та пореквізити: „Вступ до слов'янської філології”, „Вступ до мовознавства”, „Історія української літератури”, „Актуальні питання історії та культури України”, „Сучасна українська мова”, „Польська мова”, „Чеська мова”, „Основи лінгвокультурології”, „Зарубіжна література”, „Етнолінгвістика”.

- **4. Результати навчання.**

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати загальні та спеціалізовані завдання та

практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних жанрів і стилів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 14. Здатність володіти мовнокультурними компетенціями (лінгвістичною, предметною, прагматичною, технологічною).

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань їх фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами, усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних та письмових текстів різних стилів і жанрів державною та іноземними мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, які передбачені програмою для вивчення, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання і значення курсу, його місце у системі дисциплін;**
- методи дослідження слов'янських мов; основних представників дослідження мови у зв'язку з культурою, зокрема ідеї О.Потебні;**
- основні лінгвокраїнознавчі словники та принципи їх укладання ;**

- погляди науковців на існування та походження слов'янських мов; знати історію виникнення слов'янської писемності; звичаї, побут, духовний світ праслов'ян і прослідковувати рефлексію цих звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян;
- особливості спільнослов'янської лексики, зокрема етимології назв племен, гідронімів, антропонімів тощо та поширюваність їх у слов'янському просторі;
- суть поняття “картина світу” та одиниць, що її творять, зокрема з проєкцією на спільнослов'янську лексико-фразеологічну систему;
- історію розвитку східних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво України, Росії, Білорусії, про визначних українців, білорусів, росіян та основні риси української, білоруської, російської мов;
- історію розвитку західних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво Польщі, Чехії, Словаччини, про визначних поляків, чехів, словаків та основні риси польської, чеської, словацької мов;
- історію, символіку, географічні особливості території проживання лужичан, про визначних лужичан та основні риси лужицьких мов;
- історію розвитку південних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво Болгарії, Македонії, Сербії, Боснії та Герцеговини, Чорногорії, Хорватії, Словенії, про визначних болгар, македонців, сербів, боснійців, чорногорців, хорватів, словенців та основні риси болгарської, македонської, сербської, хорватської, словенської мов.

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем Кількість годин

		денна форма					заочна форма						
		усього		у тому числі			усього		у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних та практичних занять							Змістовий модуль 1.					1.	
Лінгвокраїнознавство як філологічна							дисципліна. Мова як засіб						
пізнання і вираження культури слов'ян.													
Тема 1. Мета, об'єкт, предмет і структура курсу "Слов'янське лінгвокраїнознавство".		4	2						2		2		
		4											
Тема 2. Поняття культури як важливого концепту лінгвокраїнознавства.		4	2						2				
		8											
Тема 3. Ключові терміни слов'янського лінгвокраїнознавства.		6										2	
		2		2							8		
Тема 4. Лексика слов'янських мов з погляду етногенезу слов'ян.		6											
		2	2		2						10		
Тема 5. Слов'янська фразеологія з погляду лінгвокраїнознавства.		6											
		2	2		2			2			10		
Разом за ЗМ1		26	10	6			-	10		2	2		
		40											
Теми лекційних та практичних занять							Змістовий модуль 2. Мови слов'ян з лінгвокраїнознавчого погляду.						
Тема 1. Мови східних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації.		10							4		1	5	
		8											

Тема 2. Мови західних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (чеська, словацька). 11 2 3

1 5 8

Тема 3. Мови західних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (польська, лужицькі). 11 2 3

1 5 2 4

Тема 4. Мови південних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (хорватська, сербська, боснійська, чорногорська). 10 4 1 5

8

Тема 5. Мови південних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (болгарська, македонська, словенська). 10 4 2 4

8

Тема 6. Слов'яни у свідомості сучасних мовців. 12 2 5

4 8

Разом за ЗМ 2 64 6 23 6 29 2

44

Усього годин 90 16 29 6 39 2 4

84

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№

Назва теми

- 1. Мовна ситуація в сучасних слов'янських країнах.**
- 2. Етикетні формули у слов'янських мовах (15 одиниць).**

3. Позначення природних стихій та явищ (вода, вогонь, земля і под.) у слов'янських мовах (15 одиниць).
  4. Фразеологізми з компонентами, що називають частини людського тіла, у слов'янських мовах (15 одиниць).
  5. Фразеологізми з компонентами, що позначають тварин, у слов'янських мовах (15 одиниць).
  6. Фразеологізми на позначення почуттів (сум, радість, любов і под.) у слов'янських мовах (15 одиниць).
  7. Фразеологізми з компонентами-назвами рослин у слов'янських мовах (15 одиниць).
  8. Фразеологізми з компонентами-назвами кольорів у слов'янських мовах (15 одиниць).
  9. Фразеологізми з компонентами-назвами чисел у слов'янських мовах (15 одиниць).
  10. Фразеологізми з компонентами-власними назвами у слов'янських мовах (15 одиниць).
- * ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

5.4. Тематика індивідуальних завдань

№

Назва теми

- 1 Проблема „Людина – мова – культура” у концепції В. фон Гумбольдта...
- 2 Проблема “Мова – нація – держава” у працях українських науковців.
3. Питання статусу державної мови в сучасних слов'янських країнах.

4. Проблема білінгвізму в сучасних слов'янських країнах.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, реферат, презентація) відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- усне повідомлення;
- асоціативний експеримент;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінки „А” („відмінно”) заслуговує студент, який виявив всебічні, систематичні і глибокі знання, за повне (90-100 балів) володіння програмовим матеріалом курсу, уміння повно і точно викласти історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, описати її специфіку, простежувати рефлексію звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян.

Оцінку „В” („добре”) отримує студент, який засвоїв навчально-програмовий матеріал у достатньому обсязі (80–89 балів), успішно виконав передбачені програмою завдання, засвідчив систематичний характер знань із дисципліни, але, аналізуючи історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, описуючи її специфіку, простежуючи рефлексію звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мові одного зі слов'янських народів, допускає незначні неточності.

Оцінку „С” („добре”) ставимо за порівняно повне і загалом правильне висвітлення студентом основних питань курсу (70–79 бал), знання та вміння викласти тему, однак у відповідях студент допускає окремі похибки й неточності, які не впливають на загальну стрункість знань і свідчать про розуміння студентом історії виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, рефлексії звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян.

. Оцінки „D” („задовільно”) заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі 60–69 балів, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, однак допускає у відповідях про історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови поодинокі грубі помилки.

Оцінку „E” („задовільно”) ставимо за відповіді, які хоч і свідчать про деяке знання студентом програмового матеріалу (50-59 балів), однак це знання є неповним, поверховим, студент не зовсім точно трактує поняття і терміни, допускає неточності при викладі матеріалу; загалом студент володіє мінімальними знаннями про історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, які дозволяють у майбутньому виконувати свої фахові функції.

Оцінку „FX” („незадовільно”) ставимо студентові, у знаннях якого є прогалини (35-50 балів), який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не володіє науковою термінологією, не зовсім розуміє значення конкретних теоретичних і практичних питань, який, однак, прагне покращити свої знання.

Оцінку „F” („незадовільно”) отримує студент, який набрав менше 35 балів, за неправильні або надто приблизні відповіді на поставлені запитання; обсяги теоретичних знань і практичних навичок такого студента недостатні для виконання фахових обов’язків, тобто він не спроможний продовжити навчання чи приступити до професійної діяльності після закінчення вищого навчального закладу без додаткових занять з цієї дисципліни.

Критерії оцінювання презентацій

Електронна презентація (лат. praesento – передаю, англ. presentation – подання, вистава) наукового тексту – спосіб подання наукової інформації за допомогою мультимедіа-можливостей (зображення, звуку, відео), набір картинок-слайдів на певну тему, які сприяють зоровому, слуховому, кінестетичному сприйняттю інформації.

Мета презентації – поглибити сприйняття інформації, залучити реципієнта до активного її засвоєння; підвищити інформативність та ефективність повідомлення; формувати в студентів навички аналізу матеріалу та публічного представлення результатів дослідження.

Оцінювання презентації за наслідками її створення та представлення (виступу).

Оцінка „відмінно” ставиться за презентацію, яка відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений точно і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; інформація ретельно структурована: заголовки лаконічні, використано таблиці, діаграми, схеми й ілюстрації; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту, графіка органічно доповнює текст; наявні електронний (на зовнішньому носіїві CD-RW або DVD-RW) та роздрукований кольоровий роздавальний матеріал презентації.

Оцінка „добре” виставляється за наявності незначних недоліків у виконанні презентації та її оформленні.

Оцінка „задовільно“ виставляється за наявності суттєвих недоліків у виконанні презентації, окремих недоліків у її оформленні.

Оцінка „незадовільно“ виставляється через повну невідповідність вимогам щодо обсягу (12-18 слайдів (powerpoint), оформлення та викладу змісту презентації.

Більш детально щодо вимог до створення й оформлення презентацій див. за посиланнями:

<https://studfile.net/preview/2496154/page:47/>

https://www.internat2.edu.kh.ua/Files/downloads/000posibnyk_powerpoint.pdf

<https://www.businesslaw.org.ua/вимог до презентацій/>

Форми і методи контролю роботи студентів та їх знань

Контрольні заходи передбачають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірити рівень підготовленості студента, а також контролювати результати самостійної роботи студентів та рівень виконання індивідуальних завдань (написання та виголошення рефератів, підготовка презентацій). Передбачено такі форми і методи поточного контролю:

опитування на практичних заняттях для перевірки результатів опрацювання лекційного матеріалу;

перевірка самостійної роботи;

проведення індивідуальних консультацій як для окремих студентів, так і груп студентів;

Оцінюючи знання студентів під час практичних занять, викладач послуговується такими критеріями:

рівень розуміння, ступінь засвоєння теоретичних понять та фактичного матеріалу;

обізнаність з основною та додатковою літературами до теми;

уміння логічно, послідовно викладати матеріал;

уміння узагальнювати інформацію під час виступів в аудиторії;

загальна грамотність, логічність і чіткість відповіді.

Розподіл балів, які отримують студенти

(залік)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)   Кількість балів (залік)   Сумарна

к-ть балів

Змістовий модуль №1

Змістовий модуль № 2

T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2-3	T4-5	T6	40	100
6	6	6	6	6	5	10	10	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Основна

1. Айдачич Д. Порівняльна сербсько-українська фразеологія: Навчальний посібник, Київ, 2015. 272 с. [співавтор Лідія Непоп-Айдачич].
2. Актуальні проблеми сучасної транслатології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Вінниця : Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 101 с.
3. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. К.: Наук. думка, 1991. 144 с.
4. Баран Я.В. Проблеми походження та історії розвитку слов'ян. К., 1997.
5. Брайчевський М.Ю. Біля джерел слов'янської державності. К., 1964.
6. Венжинович Н. Ф. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів філологічного факультету. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2015. 267 с.
7. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О.С.Мельничука. К.: Наук. думка, 1966. 595 с.
8. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М., 1985.
9. Даниленко Л. І. Національно-культурна семантика чеської фразеології. 2000.
10. Доценко Т. П. Крилаті вислови біблійного походження в болгарській і українській мовах // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. В.11. К., 2010. С. 59-64.
11. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник. К. : Довіра, 2006. 703 с.
12. Історія української мови: Хрестоматія. К.: Либідь, 1996. 288 с.

13. Кісь Роман. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму): монографія. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
14. Кононенко Віталій. Мова у контексті культури: монографія. Київ – Івано-Франківськ : Плай, 2008. 390 с.
15. Кононенко В. Символи української мови: монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1996. 272 с.
16. Котович В. Ойконімія України як лінгвокультурний феномен : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 448 с.
17. Лужицькі серби. Посібник з народознавства / Під заг. Ред. В.Моторного та Д.Шольце. Львів: Місіонер, 1997. 268 с.
18. Мельник Л. В. Культурно-національна конотація українських фразеологізмів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Мельник. Донецьк, 2001. 18 с.
19. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології: монографія. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2011. 448 с.
20. Мойсієнко А. К. Мова як світ світів / А. К. Мойсієнко // Культура народів Причорномор'я: науч. журнал. – Сімферополь, 2009. № 168. Т. 1. С. 104–107.
21. Паламарчук О. Л. Зіставне вивчення української, чеської та російської мов. К., 1991 (у співавт.)
22. Паламарчук О. Л. Проблеми відтворення ономастичної лексики при перекладі чеської художньої літератури на російську та українську мови. Прага, 1977.
23. Петровська Л. Є. Лінгвокраїнознавчий компонент змісту підручників з хорватської мови для студентів-іноземців // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Випуск 18. Київ: «Освіта України», 2012. С. 128 – 138.

24. Петровська Л. Є. Невербальні засоби спілкування крізь призму болгарської фразеології: монографія. К.: «Освіта України», 2014. 185 с.
25. Потебня А.А. Символ и миф в народной культуре. М., 2000.
26. Скаб М.С. Вступ до слов'янської філології: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003. 32 с.
27. Славянская мифология. Энциклопедический словарь / Ред. В.Я.Петрухин, Т.А.Агапкина, Л.Н.Виноградова, С.М.Толстая. – М., 1995. (2-е изд., испр. и доп.: М., 2002).
28. Терещенко Л. В. Формування мовних та мовленнєвих компетенцій і компетентностей студентів-філологів під час вивчення фразеології української мови // Мовна компетенція як основа для професійного та соціального успіху в Європі. Хмельницький, 2015. С. 168-179.
29. Толстой Н.И. История и структура славянских литературных языков. М.: Наука, 1988. 239 с.
30. Трубачев О.Н. Этногенез и культура древнейших славян. Лингвистические исследования. М.: Наука, 1991. 271 с.
31. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ: Наука й освіта, 1998. 324 с.
32. Чучка П.П. Вступ до слов'янської філології. К.: УМК ВО, 1989. Ч.2. 88 с.
33. Юнг К.Г. Архетип и символ. М., 1991.
34. Яковлєва О.В. Обрядовий дискурс у системі національної лінгвоментальності. Одеса : Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2014. 396 с.
35. Bartmiski E. Stereotyp jako przedmiot lingwistyki // Z problemow frazeologii polskiej i
36. slowianskiej. Wroclaw, 1985.
37. Beranová M. Slované. Praha: Libri, 2000. 311 s.
38. Dalewska-Greń H. Języki słowiańskie. Warszawa: PWN, 1984. 665 s.

39. Dubisz S. Język - historia - kultura. Warszawa, 2007.
40. Fałowski A., Sendero B. Biesiada słowiańska. Kraków: Universitas, 1992. 152 s.
41. Horálek K. Úvod do studia slovanských jazyků. – Praha, 1962. 487 s.
42. Ludy i języki świata /Pod red. K. i A.Mikusińskiej. Warszawa: PWN, 2000. 228 s.
43. Mały słownik kultury dawnych słowian. Warszawa: WP, 1990. 675 s.
44. Moszyński L. Wstęp do filologii słowiańskiej. Warszawa, 1984. 344 s.
45. Petr J. Základy slavistiky. Praha: SPN, 1984. 143 s.
46. Popowska-Taborska H. Wczesne dzieje słowian w świetle ich języka. Warszawa: SOW, 1993. 174 s.
47. Słowiańskie języki literackie. Rys historyczny / Pod red. B. Oczkovej i E. Szczepańskiej. Kraków, 2011. 352 s.

Додаткова

1. Дахно І.І. Країни світу: Енциклопедичний довідник. К.: МАПА, 2004. 628.
2. Етнічна історія народів Європи. 2001.
3. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К., 1996.
4. Народы и религии мира: Энциклопедия. М., 1998.
5. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Київ, 2001.
6. Регушевський Є., Діброва С. Коротка порівняльна характеристика іменникових форм східнослов'янських мов. Сімферополь, 2005. 44 с.
7. Сашко І. С. Зрозуміти Польщу: методичні вказівки до вивчення дисципліни «Лінгвокраїнознавство» для студентів спеціальності

«Переклад (польська мова)» / уклад. І. С. Сашко, Ю. І. Серкова.
Хмельницький: ХНУ, 2016. 88 с.

8. Увод в сравнителна граматика на славянските езици. София: ИК
«ЕМАС», 2000. 224 с.

6. Інформаційні ресурси

Болгарія <http://www.internews.bg/>

Македонія <http://www.makedonskosonce.com/>

Польща <http://gazetapolska.pl/>

Словаччина <http://novycas.sk//>

Словенія <http://www.si-int-news.com/>

Хорватія <http://www.3media.hr/>

Чехія <http://ctk.ceskenoviny.cz/>

<http://www.shpl.ru/inform/projects/assbib/>

<http://www.stars.ru/>

<http://www.tane.ssft.ternopil.ua/education.html>

<http://www.unicor.ac.ru/>

<http://www.univer.kharkov.ua/>

<http://www.vaz.tlt.ru/>

<http://www.wkkodex.ru/>

<http://www1.rambler.ru/sites/9000/>

<http://www-koi8.yspu.yar.ru/vestnik/йд>

http://www.fn.univ.gda.pl/structura-Wydzialu/Instytut_Filologii_Polskiej/pol.html

<http://paula.univ.gda.pl/wieslaw/fhifpzak.html>

<http://www.kul.lublin.pl/wnh/studia>

1. Курс „Слов'янське лінгвокраїнознавство” є важливим складником у системі підготовки кваліфікованих фахівців-філологів. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дає змогу підготувати студентів до усвідомленого сприйняття та засвоєння усіх наступних славістичних курсів; актуалізувати відомості з таких шкільних та університетських дисциплін: історії, географії, народознавства, основ економіки (оскільки слов'янські мови є сховищем етнокультурної, історичної та географічної інформації); вступу до слов'янської філології та вступу до мовознавства (щоб могли розкрити сутність культурної семантики мовних знаків, яка формується на основі взаємодії двох різних предметних галузей – мови та культури); дізнатися про історію розвитку слов'ян; їхню символіку, визначних людей та основні риси слов'янських мов; звернути особливу увагу на мовні одиниці, у яких щонайяскравіше відображені національні особливості культури народу - носія мови і середовища його існування; специфічні одиниці мови, що набули символічного, образно-метафоричного та ін. значень у культурі і які зафіксовані в слов'янських ритуалах, звичаях, фразеологізмах, метафорах (для подальшого розуміння етнолінгвістичних дисциплін). Курс поглиблює розуміння важливості мови в організації життєдіяльності суспільства, сприяє розумінню умов та принципів комунікації, зокрема міжкультурної, міжнаціональної.

2. Мета навчальної дисципліни: вивчення взаємозв'язку слов'янських мов з культурою, побутом слов'янських народів; знайомство зі слов'янськими мовами, з одного боку, як складником культури; з іншого – як основним засобом передавання культурної інформації, способом формування особливої картини світу кожної етнічної групи; поглиблення знань здобувачів про самобутність української культури та української мови.

3. Пререквізити та пореквізити: „Вступ до слов'янської філології”, „Вступ до мовознавства”, „Історія української літератури”, „Актуальні питання історії та культури України”, „Сучасна українська мова”, „Польська мова”, „Чеська мова”, „Основи лінгвокультурології”, „Зарубіжна література”, „Етнолінгвістика”.

4. Результати навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати загальні та спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування

теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних жанрів і стилів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 14. Здатність володіти мовнокультурними компетенціями (лінгвістичною, предметною, прагматичною, технологічною).

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами, усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних та письмових текстів різних стилів і жанрів державною та іноземними мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, які передбачені програмою для вивчення, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання і значення курсу, його місце у системі дисциплін;
- методи дослідження слов'янських мов; основних представників дослідження мови у зв'язку з культурою, зокрема ідеї О.Потебні;
- основні лінгвокраїнознавчі словники та принципи їх укладання ;
- погляди науковців на існування та походження слов'янських мов; знати історію виникнення слов'янської писемності; звичаї, побут, духовний світ праслов'ян і прослідковувати рефлексію цих звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян;
- особливості спільнослов'янської лексики, зокрема етимології назв племен, гідронімів, антропонімів тощо та поширюваність їх у слов'янському просторі;
- суть поняття "картина світу" та одиниць, що її творять, зокрема з проєкцією на спільнослов'янську лексико-фразеологічну систему;
- історію розвитку східних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво України, Росії, Білорусії, про визначних українців, білорусів, росіян та основні риси української, білоруської, російської мов;
- історію розвитку західних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво Польщі, Чехії, Словаччини, про визначних поляків, чехів, словаків та основні риси польської, чеської, словацької мов;
- історію, символіку, географічні особливості території проживання лужичан, про визначних лужичан та основні риси лужицьких мов;
- історію розвитку південних слов'ян; знати про історію, географічні особливості, релігію, політичний та державний устрій, політичні та економічні процеси, освіту, соціальну та етнічну структуру, культуру і мистецтво Болгарії, Македонії, Сербії, Боснії та Герцеговини, Чорногорії, Хорватії, Словенії, про визначних болгар, македонців, сербів, боснійців, чорногорців, хорватів, словенців та основні риси болгарської, македонської, сербської, хорватської, словенської мов.

уміти:

- виявляти, ставити та вирішувати проблеми; застосовувати знання у практичних ситуаціях: на конкретних прикладах доводити зв'язок між поняттями *мова – культура – людина – етнос*;
- збирати й аналізувати, систематизувати та інтерпретувати мовні факти, простежуючи рефлексію звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян;

вільно оперуючи термінами лінгвокультурознавства, коментувати національні символи та національні стереотипи, особливості вербальної поведінки носіїв конкретної слов'янської мови у різноманітних сферах спілкування;

застосовувати знання з практичною метою в подальшій професійній діяльності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни Слов'янське лінгвокраїнознавство													
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
Денна			3	90	2	16	29				30	6	5 залік
Заочна			3	90							4		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Теми лекційних та практичних занять	Змістовий модуль 1. Лінгвокраїнознавство як філологічна дисципліна. Мова як засіб пізнання і вираження культури слов'ян.											
Тема 1. Мета, об'єкт, предмет і структура курсу "Слов'янське лінгвокраїнознавство".	4	2				2		2				4
Тема 2. Поняття культури як важливого концепту лінгвокраїнознавства.	4	2				2						8
Тема 3. Ключові терміни слов'янського лінгвокраїнознавства.	6	2	2			2						8
Тема 4. Лексика слов'янських мов з погляду етногенезу слов'ян.	6	2	2			2						10
Тема 5. Слов'янська фразеологія з погляду лінгвокраїнознавства.	6	2	2			2			2			10
Разом за ЗМ1	26	10	6		-	10		2	2			40
Теми лекційних та практичних занять	Змістовий модуль 2. Мови слов'ян з лінгвокраїнознавчого погляду.											

Тема 1. Мови східних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації.	10		4		1	5						8
Тема 2. Мови західних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (чеська, словацька).	11	2	3		1	5						8
Тема 3. Мови західних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (польська, лужицькі).	11	2	3		1	5			2			4
Тема 4. Мови південних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (хорватська, сербська, боснійська, чорногорська).	10		4		1	5						8

Тема 5. Мови південних слов'ян як сховище етнокультурної, історичної та географічної інформації (болгарська, македонська, словенська).	10		4		2	4						8
Тема 6. Слов'яни у свідомості сучасних мовців.	12	2	5			4						8
Разом за ЗМ 2	64	6	23		6	29			2			44
Усього годин	90	16	29		6	39		2	4			84

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	Мовна ситуація в сучасних слов'янських країнах.
2.	Етикетні формули у слов'янських мовах (15 одиниць).
3.	Позначення природних стихій та явищ (вода, вогонь, земля і под.) у слов'янських мовах (15 одиниць).
4.	Фразеологізми з компонентами, що називають частини людського тіла, у слов'янських мовах (15 одиниць).
5.	Фразеологізми з компонентами, що позначають тварин, у слов'янських мовах (15 одиниць).
6.	Фразеологізми на позначення почуттів (сум, радість, любов і под.) у слов'янських мовах (15 одиниць).

7.	Фразеологізми з компонентами-назвами рослин у слов'янських мовах (15 одиниць).
8.	Фразеологізми з компонентами-назвами кольорів у слов'янських мовах (15 одиниць).
9.	Фразеологізми з компонентами-назвами чисел у слов'янських мовах (15 одиниць).
10.	Фразеологізми з компонентами-власними назвами у слов'янських мовах (15 одиниць).

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

5.4. Тематика

№	Назва теми
---	------------

1	Проблема „Людина – мова – культура” у концепції В. фон Гумбольдта...
2	Проблема “Мова – нація – держава” у працях українських науковців.
3.	Питання статусу державної мови в сучасних слов’янських країнах.
4.	Проблема білінгвізму в сучасних слов’янських країнах.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, реферат, презентація) відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- усне повідомлення;
- асоціативний експеримент;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінки „**A**” („**відмінно**”) заслуговує студент, який виявив всебічні, систематичні і глибокі знання, за повне (**90-100** балів) володіння програмовим матеріалом курсу, уміння повно і точно викласти історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов’янської мови, описати її специфіку, простежувати рефлексію звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов’ян.

Оцінку „**B**” („**добре**”) отримує студент, який засвоїв навчально-програмовий матеріал у достатньому обсязі (**80–89** балів), успішно виконав передбачені програмою завдання, засвідчив систематичний характер знань із дисципліни, але, аналізуючи історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов’янської мови, описуючи її специфіку, простежуючи рефлексію звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мові одного зі слов’янських народів, допускає незначні неточності.

Оцінку „С” („добре”) ставимо за порівняно повне і загалом правильне висвітлення студентом основних питань курсу (70–79 бал), знання та вміння викласти тему, однак у відповідях студент допускає окремі похибки й неточності, які не впливають на загальну стрункість знань і свідчать про розуміння студентом історії виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, рефлексії звичаїв, побуту й духовного світу в культурі та мовах сучасних слов'ян.

Оцінки „D” („задовільно”) заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі 60–69 балів, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, однак допускає у відповідях про історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови поодинокі грубі помилки.

Оцінку „E” („задовільно”) ставимо за відповіді, які хоч і свідчать про деяке знання студентом програмового матеріалу (50-59 балів), однак це знання є неповним, поверховим, студент не зовсім точно трактує поняття і терміни, допускає неточності при викладі матеріалу; загалом студент володіє мінімальними знаннями про історію виникнення та розвитку тієї чи іншої слов'янської мови, які дозволяють у майбутньому виконувати свої фахові функції.

Оцінку „FX” („незадовільно”) ставимо студентові, у знаннях якого є прогалини (35-50 балів), який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не володіє науковою термінологією, не зовсім розуміє значення конкретних теоретичних і практичних питань, який, однак, прагне покращити свої знання.

Оцінку „F” („незадовільно”) отримує студент, який набрав менше 35 балів, за неправильні або надто приблизні відповіді на поставлені запитання; обсяги теоретичних знань і практичних навичок такого студента недостатні для виконання фахових обов'язків, тобто він не спроможний продовжити навчання чи приступити до професійної діяльності після закінчення вищого навчального закладу без додаткових занять з цієї дисципліни.

Критерії оцінювання презентацій

Електронна презентація (*лат. praesento – передаю, англ. presentation – подання, вистава*) наукового тексту – спосіб подання наукової інформації за допомогою мультимедіа-можливостей (зображення, звуку, відео), набір картинок-слайдів на певну тему, які сприяють зоровому, слуховому, кінестетичному сприйняттю інформації.

Мета презентації – поглибити сприйняття інформації, залучити реципієнта до активного її засвоєння; підвищити інформативність та ефективність повідомлення; формувати в студентів навички аналізу матеріалу та публічного представлення результатів дослідження.

Оцінювання презентації за наслідками її створення та представлення (виступу).

Оцінка „відмінно” ставиться за презентацію, яка відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений точно і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; інформація ретельно структурована: заголовки лаконічні, використано таблиці, діаграми, схеми й ілюстрації; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту, графіка органічно доповнює текст; наявні електронний (на зовнішньому носіїві CD-RW або DVD-RW) та роздрукований кольоровий роздавальний матеріал презентації.

Оцінка „добре” виставляється за наявності незначних недоліків у виконанні презентації та її оформленні.

Оцінка „задовільно” виставляється за наявності суттєвих недоліків у виконанні презентації, окремих недоліків у її оформленні.

Оцінка „незадовільно” виставляється через повну невідповідність вимогам щодо обсягу (12-18 слайдів (powerpoint), оформлення та викладу змісту презентації.

Більш детально щодо вимог до створення й оформлення презентацій див. за посиланнями:

<https://studfile.net/preview/2496154/page:47/>

https://www.internat2.edu.kh.ua/Files/downloads/000posibnyk_powerpoint.pdf

https://www.businesslaw.org.ua/вимог_до_презентацій/

Форми і методи контролю роботи студентів та їх знань

Контрольні заходи передбачають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірити рівень підготовленості студента, а також контролювати результати самостійної роботи студентів та рівень виконання індивідуальних завдань (написання та виголошення рефератів, підготовка презентацій). Передбачено такі форми і методи поточного контролю:

∅ опитування на практичних заняттях для перевірки результатів опрацювання лекційного матеріалу;

∅ перевірка самостійної роботи;

∅ проведення індивідуальних консультацій як для окремих студентів, так і груп студентів;

Оцінюючи знання студентів під час практичних занять, викладач послуговується такими критеріями:

∅ рівень розуміння, ступінь засвоєння теоретичних понять та фактичного матеріалу;

∅ обізнаність з основною та додатковою літературами до теми;

∅ уміння логічно, послідовно викладати матеріал;

∅ уміння узагальнювати інформацію під час виступів в аудиторії;

∅ загальна грамотність, логічність і чіткість відповіді.

Розподіл балів, які отримують студенти

(залік)

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)									Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2-3	T4-5	T6	40	100
6	6	6	6	6	5	10	10	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Основна

1. Айдачич Д. Порівняльна сербсько-українська фразеологія: Навчальний посібник, Київ, 2015. 272 с. [співавтор Лідія Непоп-Айдачич].
2. Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Вінниця : Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 101 с.

3. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. К.: Наук. думка, 1991. 144 с.
4. Баран Я.В. Проблеми походження та історії розвитку слов'ян. К., 1997.
5. Брайчевський М.Ю. Біля джерел слов'янської державності. К., 1964.
6. Венжинович Н. Ф. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів філологічного факультету. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2015. 267 с.
7. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О.С.Мельничука. К.: Наук. думка, 1966. 595 с.
8. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М., 1985.
9. Даниленко Л. І. Національно-культурна семантика чеської фразеології. 2000.
10. Доценко Т. П. Крилаті вислови біблійного походження в болгарській і українській мовах // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. В.11. К., 2010. С. 59-64.
11. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник. К. : Довіра, 2006. 703 с.
12. Історія української мови: Хрестоматія. К.: Либідь, 1996. 288 с.
13. Кісь Роман. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму): монографія. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
14. Кононенко Віталій. Мова у контексті культури: монографія. Київ – Івано-Франківськ : Плай, 2008. 390 с.
15. Кононенко В. Символи української мови: монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1996. 272 с.
16. Котович В. Ойконімія України як лінгвокультурний феномен : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 448 с.
17. Лужицькі серби. Посібник з народознавства / Під заг. Ред. В.Моторного та Д.Шольце. Львів: Місіонер, 1997. 268 с.
18. Мельник Л. В. Культурно-національна конотація українських фразеологізмів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Мельник. Донецьк, 2001. 18 с.
19. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології: монографія. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2011. 448 с.
20. Мойсієнко А. К. Мова як світ світів / А. К. Мойсієнко // Культура народів Причорномор'я: науч. журнал. – Сімферополь, 2009. № 168. Т. 1. С. 104–107.
21. Паламарчук О. Л. Зіставне вивчення української, чеської та російської мов. К., 1991 (у співавт.)
22. Паламарчук О. Л. Проблеми відтворення ономастичної лексики при перекладі чеської художньої літератури на російську та українську мови. Прага, 1977.
23. Петровська Л. Є. Лінгвокраїнознавчий компонент змісту підручників з хорватської мови для студентів-іноземців // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Випуск 18. Київ: «Освіта України», 2012. С. 128 – 138.
24. Петровська Л. Є. Невербальні засоби спілкування крізь призму болгарської фразеології: монографія. К.: «Освіта України», 2014. 185 с.

25. Потебня А.А. Символ и миф в народной культуре. М., 2000.
26. Скаб М.С. Вступ до слов'янської філології: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003. 32 с.
27. Славянская мифология. Энциклопедический словарь / Ред. В.Я.Петрухин, Т.А.Агапкина, Л.Н.Виноградова, С.М.Толстая. – М., 1995. (2-е изд., испр. и доп.: М., 2002).
28. Терещенко Л. В. Формування мовних та мовленнєвих компетенцій і компетентностей студентів-філологів під час вивчення фразеології української мови // Мовна компетенція як основа для професійного та соціального успіху в Європі. Хмельницький, 2015. С. 168-179.
29. Толстой Н.И. История и структура славянских литературных языков. М.: Наука, 1988. 239 с.
30. Трубачев О.Н. Этногенез и культура древнейших славян. Лингвистические исследования. М.: Наука, 1991. 271 с.
31. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ: Наука й освіта, 1998. 324 с.
32. Чучка П.П. Вступ до слов'янської філології. К.: УМК ВО, 1989. Ч.2. 88 с.
33. Юнг К.Г. Архетип и символ. М., 1991.
34. Яковлева О.В. Обрядовий дискурс у системі національної лінгвоментальності. Одеса : Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2014. 396 с.
35. Bartminski E. Stereotyp jako przedmiot lingwistyki // Z problemow frazeologii polskiej i
36. slowianskiej. Wroclaw, 1985.
37. Beranová M. Slované. Praha: Libri, 2000. 311 s.
38. Dalewska-Greń H. Języki słowiańskie. Warszawa: PWN, 1984. 665 s.
39. Dubisz S. Język - historia - kultura. Warszawa, 2007.
40. Fałowski A., Sendero B. Biesiada słowiańska. Kraków: Universitas, 1992. 152 s.
41. Horálek K. Úvod do studia slovanských jazyků. – Praha, 1962. 487 s.
42. Ludy i języki świata /Pod red. K. i A.Mikusińskiej. Warszawa: PWN, 2000. 228 s.
43. Mały słownik kultury dawnych słowian. Warszawa: WP, 1990. 675 s.
44. Moszyński L. Wstęp do filologii słowiańskiej. Warszawa, 1984. 344 s.
45. Petr J. Základy slavistiky. Praha: SPN, 1984. 143 s.
46. Popowska-Taborska H. Wczesne dzieje słowian w świetle ich języka. Warszawa: SOW, 1993. 174 s.
47. Słowiańskie języki literackie. Rys historyczny / Pod red. B. Oczkovej i E. Szczepańskiej. Kraków, 2011. 352 s.

Додаткова

1. Дахно І.І. Країни світу: Енциклопедичний довідник. К.: МАПА, 2004. 628.
2. Етнічна історія народів Європи. 2001.
3. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К., 1996.
4. Народы и религии мира: Энциклопедия. М., 1998.
5. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Київ, 2001.
6. Регушевський Є., Діброва С. Коротка порівняльна характеристика іменникових форм східнослов'янських мов. Сімферополь, 2005. 44 с.

7. Сашко І. С. Зрозуміти Польщу: методичні вказівки до вивчення дисципліни «Лінгвокраїнознавство» для студентів спеціальності «Переклад (польська мова)» / уклад. І. С. Сашко, Ю. І. Серкова. Хмельницький: ХНУ, 2016. 88 с.
8. Увод в сравнителна граматика на славянските езици. София: ИК «ЕМАС», 2000. 224 с.

6. Інформаційні ресурси

Болгарія <http://www.internews.bg/>

Македонія <http://www.makedonskosonce.com/>

Польща <http://gazetapolska.pl/>

Словаччина <http://novycas.sk/>

Словенія <http://www.si-int-news.com/>

Хорватія <http://www.3media.hr/>

Чехія <http://ctk.ceskenoviny.cz/>

<http://www.shpl.ru/inform/projects/assbib/>

<http://www.stars.ru/>

<http://www.tane.ssft.ternopil.ua/education.html>

<http://www.unicor.ac.ru/>

<http://www.univer.kharkov.ua/>

<http://www.vaz.tlt.ru/>

<http://www.wkkodex.ru/>

<http://www1.rambler.ru/sites/9000/>

<http://www-koi8.yspu.yar.ru/vestnik/йд>

http://www.fn.univ.gda.pl/structura-Wydzialu/Instytut_Filologii_Polskiej/pol.html

<http://paula.univ.gda.pl/wieslaw/fhifpzak.html>

<http://www.kul.lublin.pl/wnh/studia>